

PIETA
verbonden en onbereikbaar

'Liggend' 1998

Dit beeld heb ik gemaakt voor Leen. Sterker nog, het is Leen, hij ligt te slapen.

Ik maakte het voor ons 25 jarig huwelijk en gaf het hem. Ons onbesproken geheim, samen slapen, een overgave. Het is aandoenlijk en een catastrofe, een liggende man, mijn liggende man. Ik ken zijn mogelijkheden en onmogelijkheden. Op deze manier houd ik van hem. Als hij eerder dood gaat dan ik, kan het een voorrecht zijn hem, met sterven, zo volledig mogelijk, te hebben gekend. Soms denk ik dat.

In dit beeld ligt al een beetje een Piëta verscholen. Veel later ben ik gaan denken dat ik de Piëta voor Leen wil maken.

De Piëta is in mijn werk altijd al onderhuids aanwezig. Soms vraag ik me af of het beter is hem daar te laten, in die onbesproken onderlaag. Zoals samen slapen. Maar in 2003 heb ik me voorgenomen de Pieta daadwerkelijk neer te zetten. Intuïtief, maar misschien ook wel onvermijdelijk tegelijkertijd met de start van de draak. De Pieta als tegenhanger. De draak is een onderzoek, een uitdaging naar mezelf. De Pieta een doorgaande weg, altijd aanwezig. 'Als ik een Pieta kan maken kan ik beeldhouwen, dan begint het pas.' heb ik vaak gedacht.

De Piëta is een afbeelding van de gestorven Jezus in de armen van Maria, vaak afgebeeld in de beeldende kunst. Het is een devotiebeeldje, met een meditatieve functie. Priesters en nonnen namen kleine afbeeldingen mee op reis om op te concentreren in het gebed.

Meteen, al werkend, werd ik geconfronteerd met een onmogelijkheid. Een gestorven man is ontzettend zwaar. Hoe kan zij dat doen? Zo'n fragiele vrouw, hoe kan zij dat gewicht dragen? Ik had het erover met een collega. Het antwoord was "Maria, dit is een kwestie van compositie." Als je naar vroegere afbeeldingen kijkt zie je als 'oplossing' vaak een te kleine Jezus. Zoals op de afbeelding hiernaast. Maar ik realiseerde me op dit moment dat de symboliek van de zwaartekracht kan zitten in de menselijke moeite. Sterven en laten sterven is lichamelijk zwaar en aards.

Zadkine ziet hier ook de zwaartekracht, verbeeld in de stervende terwijl de andere figuur heel sterk overeind blijft. Het accentueert het verschil. Ter aarde stortend, ten hemel schreiend. Dit beeld openbaart zich tussen leven en dood. Zadkine doorgrondt het hele universum. Dit beeld verdraagt het dat de zon kan opkomen en weer kan ondergaan.

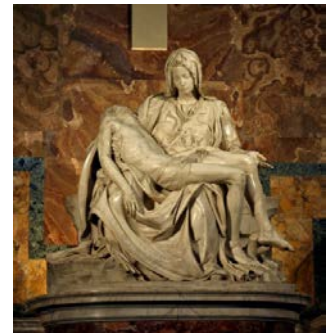

Hiernaast staat nog een constructie voor een schets. Ik heb het beeld ook nog op 1,40 mtr. opgezet in klei, maar weer afgebroken. Ik probeerde de zwaarte, de moeite van het dragen te laten zien. Ik wilde liever niet een stoel in het tafereel, mede daardoor kwam er een kruis in de compositie. Dat beviel mij niet. In het grote beeld werd het zelfs spanning. Ik ging daarop in, verwarde spanning met moeite, maar het voelde niet goed. Een Piëta is geen spanning. Een Piëta is acceptatie. Vorm en inhoud was niet een geheel. Of beter gezegd, ik was niet een geheel. Hier realiseerde ik me dat de Piëta een verlicht beeld is.

De Pieta is een verlicht beeld.

In de Pieta van Michelangelo heeft Maria geen tranen, haar gezicht is niet verwrongen. Er is pijn maar ze ziet het aan, een werelds gebeuren. Niet het beeld geeft hier de emotie maar de interactie tussen de toeschouwer en het beeld. Wij zijn onder de indruk van zoveel acceptatie. Het tafereel doet een appèl aan een diep gevoelde zorg voor elkaar en een overgeleverd zijn aan elkaar en aan ons mens zijn.

Voorzichtig begin ik opnieuw. Studie voor Pieta 2003

Ik probeer de figuren niet kruislings t.o.v. elkaar neer te zetten. En toch vraag ik het me weer af, hoe is dit mogelijk?

Ik kan jouw pijn niet voelen maar het doet me wel pijn jou te zien lijden.
Ik kan niet voor jou sterven, maar met jou sterft er iets in mij.
Net zo min als ik voor jou kan opstaan of lopen, maar door jou kan ik opstaan.

Daarin zijn we onbereikbaar en verbonden.

Eenzaamheid.

In mijn academiëtijd heb ik huilbuien gehad. Intense lange huilbuien in de nacht. Diep verdriet om schijnbaar niets. De volgende dag was ik altijd weer opgewekt. Ik vond het prima, zat er niet mee. Het klopte met mijn gevoel en werd er sterker van. Misschien was het eenzaamheid. Er gaapte een gat tussen verandering in mij en het onder woorden brengen en verbeelden. Zowel naar mezelf als naar de ander. Wellicht was het gewoon een groeistuijp. Een eenzame ruimte maar ook een eigen ruimte waar je je eigen vragen uitwerkt. Een soort groeilaag, zoals het cambium onder de schors waarbij zowel de stam als de schors groeit. Het brengt me in beweging, het is mijn inspiratie.

2004

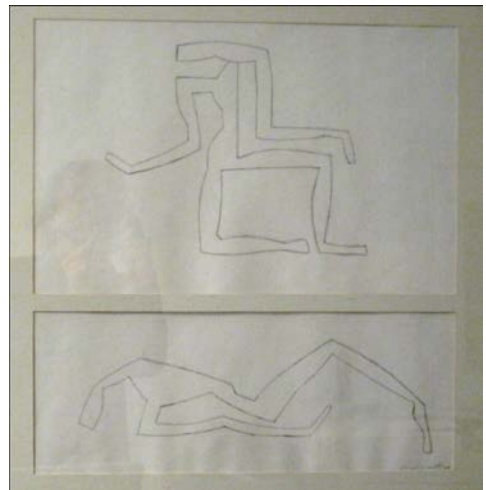
Ik maak vlakke tweedimensionale tekeningen,
in de klei om uit te werken.

Een verlicht beeld wil ik daadwerkelijk ook qua vorm licht houden. Zelfs het aanraken wil ik licht houden. Ik doe alles om de stoel te vermijden. Ik heb er op dit moment geen verklaring voor.

2004

Vreemd, ik heb precies zo gereageerd tijdens het sterven van mijn moeder. Op een moment kwam ze even een stukje overeind, ze deed het niet zelf, het was een kleine samentrekking, een kramp. Mijn armen waren heel dicht om haar heen maar raakte haar niet aan, alleen voor het geval ze hulp nodig zou hebben. Ze kwam uit zichzelf weer rustig terug te liggen tijdens haar laatste adem. Soms vraag ik me dat nog steeds af, waarom ik haar niet en toch wel aanraakte. Het is alsof ik dacht: ik ben er wel maar jij gaat sterven. Ze stierf in november 2008. Ik was vervroegd teruggekomen uit Japan, Shikoku, het eiland met 88 tempels. Mijn moeder leefde 88 tempeljaren.

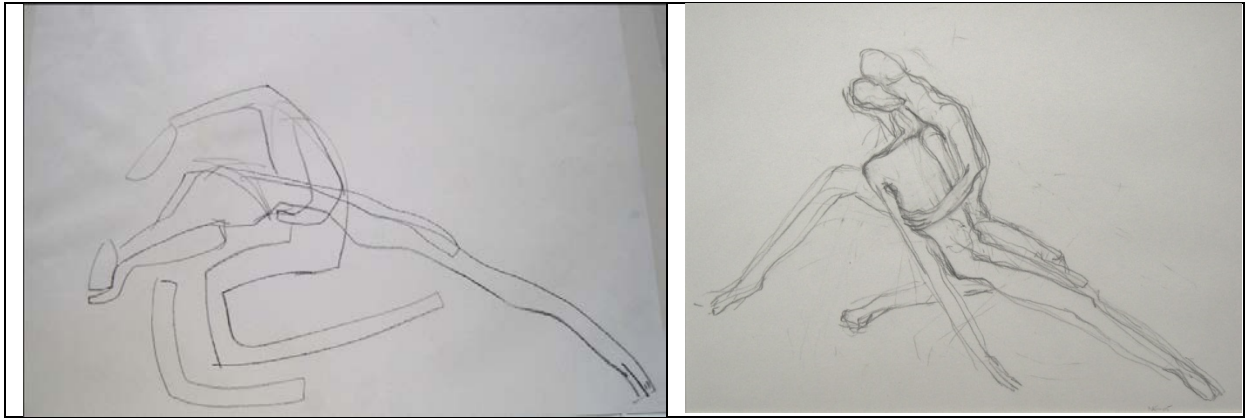
Verbonden en onbereikbaarheid. "Pieta in twee".

Ik zag eens een Pieta in een museum. Ik vond hem niet mooi. Maar de Maria legde een hand op Jezus, dat was ontroerend. Het ziet er heel warm uit maar mijn vader was stijf en mijn moeder koud. Ik vond het niet eng, de realiteit is in wezen niet eng. Maar als je een laatste kus geeft op haar voorhoofd, of je legt er een hand op. heeft dat iets heel dubbels. Je wilt je laatste gevoel aan haar kwijt. Haar nog een beetje liefde meegeven, als afscheid, maar het hoofd is al koud. Ze kan het niet echt ontvangen. Je weet dat het weggaat. Het is niet de genegenheid die twee mensen met elkaar hebben
Mijn zus stierf toen ze 42 jaar was. Ze lag daar op de bank, mijn vader en moeder zaten achter de rugleuning van de bank waar ze op lag. Ik weet niet waarom, ik denk omdat de hele kamer vol was met mensen die haar ook wilden zien. Ze keken de hele tijd over de leuning heen, alsof ze over de rand van een wieg keken. Mijn moeder voelde steeds weer aan haar en zei dan "Ja...ja...ze wordt al koud." Alsof ze steeds uit ervaring zichzelf bevestigde. Ik voelde dat ik dat altijd van haar heb geweten, dat ze bekend is met de dood. Als kind voel je dat.

Wat is ontroerend aan de hand die op Jezus ligt?

2005. Het aanraken me begint te boeien.

2006

Ik overweeg toch een stoel onder deze Pieta en trek maar alvast deze lijn als stoel.
 Een wereldstoel omdat ik soms denk dat ik meer bezig ben met het leven dan met de dood.
 Of sterker nog: eerst sterven, dan leven.
 Het verschil tussen leven en dood is natuurlijk levensgroot maar tegelijkertijd ook flinterdun.

Voortaan leg ik dit beeld op een ovale sokkel.

Het herinnert mij aan de droom over de stoelmannen, ieder in hun eigen wereldstoel.
 In de droom is de grote witte lege ruimte tussenin belangrijk.

2014 Grote lege witte ruimte.... de Piëta zal nog wel even doorgaan.

